

Cümə axşamı, 2 yanvar 1919-cu il, nömrə 77

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Pəncşənbə, 29 rəbiüləvvəl sənə 1337. 2 kanuni-sani sənə 1919.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 70 qəpik.

Abunə şəraiti: Yanvarın birinədək Bakı üçün 24, başqa şəhərlərə 35 rublədir. Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rublədir. Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Müttəfiqlər Kubanda

Sevastopol təriqi [yolu] ilə Yekaterinodara xəbər verirlər ki, Kubanda olan Müttəfiq dövlət nümayəndələri Kuban əhvali-siyasiyyəsi [siyasi vəziyyəti] ilə dürüst aşına olmuşlardır. Qeyri-rəsmi adamlardan alınan xəbərlər Müttəfiqlərə böyük təsir bağışlamışdır. Müttəfiqlər Kuban Radasının siyasətindən və əhvalın həqiqətindən xəbərdar olduqda, Könüllü ordu nəzdindəki Ərkani-hərb müşavirəsi [Hərbi qərargah məclisi] üzvlərinə bir qədər soyuq nəzərlə baxmağa başlamışdır.

Bundan əlavə, ordu başında olan dairələrlə də ehtiyatkarənə davranmaqdadırlar. Müttəfiqlər Könüllü orduya texnika cəhətdən müavinət [köməklik] göstərəcəkləridir. Lakin Könüllü ordunun öz nüfuzu ilə siyasi təsiratının güclənməsindən saqınacaqlardır.

Lehistaında

Nauen teleqraf acentəliyi xəbər verir ki, Lvovda Leh (Polşa) Hökuməti təşkil edildikdən sonra Lehistaında dörd müxtəlif hökumət mövcuddur:

- 1 - Lvovda köhnə Lehistan Hökuməti;
- 2 - Pilsudski başda olmaq üzrə Varşava Hökuməti;
- 3 - Lyubində sosial-revolusioner hökuməti;
- 4 - Krakovda Polşa Təsviyyə Komitəsi.

Türkiyə Parlamanı

Vüzəra Şurası [Nazirlər Kabineti] hələliyə Türkiyə Parlamanının buraxılmasını qərara almışdır.

Amerika donanmasının artırılması

Bəhriyyə İşləri katibi Daniels öz illik hesabında donanmanın beynəlmiləl polisəsi vəzifəsini və dənziləri mühafizə etmək işlərini aparmaqdan ötrü artırılmasını məsləhət görür. Daniels İngiltərə donanmasının müvafiqətkarlığından [razılığından] bəhs edib deyir ki, Amerika Hökuməti ən dövlətli bir hökumət və müharibə zamanı hamıdan az mütəzərrir [zərər çəkmiş] olduğuna görə, sülhü ümumini [ümumdünya sülhünü] mühafizə etməkdən ötrü donanma məxaricini [xərclərini] öz öhdəsinə almalıdır. Daniels İngiltərə donanmasının Amerika əsgərlərini nəql etməkdən ötrü hazır olduğunu tərif etmişdir.

SÜLH ƏTRAFINDA

* Parisdən verilən məlumata görə, Londrada Müttəfiqlər gələcək Sülh Konfransı məramnaməsini hazırlamaq üçün müşavirələr tərtib etməkdədirlər. Hələlik Etilaf düvəli-müəzzəməsi [Antanta blokunun böyük dövlətləri] iştirak edir. Ondan sonra başqa müttəfiqlər də konqredə iştiraka cəlb ediləcəklər. Qəti məsələdən ötrü Vilsonun vürudu [gəlişi] gözlənilir.

* Sülh Konqresi möhtəməl [ehtimal edilən] vaxtdan əvvəl iniqad edəcəkdir [baş tutacaqdır]. İngiltərə heyəti-mürəx-xəsəsi [nümayəndə heyəti] bütün xidmətçiləri ilə bərabər 450-500 nəfərədək olacaqdır.

* “Havas” acentəliyinin Parisdən verdiyi məlumata görə, Parlamanın Sosialistlər fraksiyası heyəti Fransa Rəisi-Vükəlası [Baş Naziri] Klemansoya müraciətən, Sülh Konqresində fəhlələrə xüsusi yer verilmək üçün lazımı tədabir ittixaz edilməsini [tədbirlər görülməsini] və Beynəlmiləl Sosialist Konqresi dəvətinə [çağırılmasına] izin verilməsini xahiş etmişdir. Klemanso cavab vermişdir ki, işbu məsələni başqa müttəfiqlərlə bərabər həll etməlidir.

* Kanuni-əvvəlin əvailində [dekabrın əvvəllərində] Braziliya sülh heyəti konqreyə gedəcəkdir.

Mütərikənin [atəşkəsin] uzadılması

Berлиндən Amsterdama verilən xəbərlərə görə, Erzberqer izhar etmişdir [bildirmişdir] ki, fransızlar mütərikə müddətini uzatma məsələsini müzakirə etməkdən ötrü Almaniya komandanlığına müraciətlə vəkillər təyin edilməsi tələ-

bində bulunmuşdur. Bu məsələ Trirdə bu ayın 12 və ya 13-ündə müzakirə ediləcəkdir.

KİM NƏYİN FİKRİNDƏ İMİŞ?

Bizi Rusiyaya “bitişdirmək” istəyən “Yedinaya Rossiya” qəzetəsi general Tomsonun bu axırkı intibahnaməsindən [bəyanatından] və generalın bilxassə özündən çox narazıdır. Şəhərimizdəki Rus Milli Komitəsinin naşiri-əfkarı [fikirlərini yayan orqan] və Azərbaycan azadlığının düşməni olan bu qəzetə, Rəisi-Vüzərə [Baş Nazir] Fətəli xanın deklarasiyasını və bu deklarasiya bəd’ində [ardınca] general Tomson tərəfindən sadir olan [elan edilən] intibahnaməni tənqid edərək deyir ki:

“Bu necə işdir? Fətəli xan deyir ki, Azərbaycan Hökuməti Azərbaycan dövlətinin istiqlalını gözünün bəbəyi kimi mühafizə və müdafiə edəcəkdir. General Tomson dəxi əmr verir ki, Azərbaycan daxilində Fətəli xan hökumətindən başqa ayrı hökumət ola bilməz və bu hökumətə ingilis komandası tərəfindən hər dürlü müzahirət [yardım] göstəriləcəkdir. Belə neyçün?

Deməli, ingilis komandası başında olan şəxs Azərbaycanın Rusiyadan ayrılıb da müstəqil bir hökumət olduğuna razımı olur? Bəs, ingilislər Rusiyanı təzədən diriltmək istəyirdilər?!” deyə şikayətdə bulunur.

“Yedinaya Rossiya”dan başqa “həqiqi eserler”lərin məşhur “Znamya truda”sı, fəhlə “tərəfdarlarının” “İskra”sı, Erməni Milli Komitəsinin “Naşe vremya”sı, “qəh-

rəman” daşnakların “Vperyod” adındakı küçə vərəqəsi, hətta müsəlman pulu ilə çıxan “Kaspi” qəzetəsi dəxi bu mətləb xüsusunda ağız-ağıza verib biri şikayət edir, biri söyür, biri ağlayır, biri ah-nalə çəkir, biri qarğış edir. Amma, axırda hamısı öz-özlərinə təsəlli verib deyirlər ki: inşallah ki, bu iş “недоразумение”dir [anlaşılmazlıq olmuşdur]! Yəni, ingilis komandası başında duran general Tomson səhv edibdir və səhvini başa salsaq, tez düzəldər!

Şübhəsizdir ki, insaniyyət və azadlıq düşməni olan bu qəzetələrin bu cürə danışmaları salamat bir ağılın kəraməti sayəsində hasil olmayıb da, büxl [paxıllıq] və həsəd hissiyati-zəmininin [bədxah hissələrinin] daşib-coşmasından nəşət edən [irəli gələn] sərsəri sözlərdir. Dilənçilərinə qədər mədəniyyət sahibi olan bir millətin generalı o qədər oldu ki, dediyi sözlərin haqq və səhv olduğunu anlamadımı? Və bu sözlərin vaxt və mövqeyini dərk etmədimi?

Boş və bica [puç, mənasız] təsəllidir!

General Tomson nə eylədiyinin və nə danışdığıının mənasını, əlbəttə, çox gözəl bilir və əgər generalın hərəkəti [hərəkətləri] və buyurduğu sözlər azadlıq düşmənlərinin meyil və arzusuna təvafüq etməyirsə [uyğun gəlməyirsə], ondan aşkardır ki, general Tomson azadlıq düşmənlərinin meyil və arzularına şərək deyildir.

Hələ “Kaspi” qəzetəsinin xüsusi bir təsəllisi var. Deyir ki, general Tomsonun Azərbaycanı ancaq Azərbaycan Hökumətinə tapşırması və bu hökumətə kömək vəd etməsi Azərbaycan istiqlalının ingilislər tərəfindən təsdiqi əm-

rinə [faktına] dəlil deyildir.

Lakin, bizcə “Kaspi”nin bu xüsusi təsəllisi dəxi düşmənlərimiz üçün həqiqi təsəlli olacaq mahiyyətdə bir şey deyildir. Çünki əvvəla, şübhə yoxdur ki, general Tomsonun bu intibahnaməsinə Amerika və Fransadan ibarət olan sair Müttəfiqlər nümayəndələri dəxi şərəkirlər və saniyə [ikinci olaraq] ingilis generalının sözü, necə ki məbuslarımız [millətvekəllərimiz] dəxi təsdiq etdilər, ingilis camaatının sözüdür. Bundan ötrü ki, general Tomsonu Azərbaycana göndərən, ona məmuriyyət verən, ona etibar və etimad edən ingilis camaatı olubdur və bir də generalın eylədiklərini və dediklərini London bilib də təsvib [təsdiq] etməsə, onu burada saxlamaz, əvəz eylər. Nahaq yerə düşmənlərimiz general Tomsonu Londona şikayət edəcəklər, deyə təhdid edirlər! Hərçənd ki, şikayət etsələr heç yaman olmaz: özlərinin əbəs yerə qara-qışqırıq salan olduqlarını, qaraçılıqlarını və bununla belə düşməni-insaniyyət və ədvvü-hürriyyət [insanlıq və azadlıq düşməni] olduqlarını general Tomsona bildirdikləri kimi, Londona dəxi bildirməklə, bəlkə birkərəlik canımızı qurtaralar.

General Tomsonun hərəkəti mübtədi [ibtidai] məktəb şagirdlərinin belə anlayacağı dərəcədə aşkar və aydın bir işdir.

General Qafqaza varid olub [gəlib] həqiqəti-haldan bizzat və bileyn [şəxsən və öz gözü ilə görərək] xəbərdar oldu. Gördü ki, Azərbaycan torpağı Azərbaycan türkləri ilə məskun bir yerdir. Bu türklərin nizamsevən, asayişə riayət edən, ülüvvü-cənab [alicanab] bir irq

olduğunu müşahidə etdi. Türk-Azərbaycan torpağında bir xeyli erməni ünsürlərinin də yaşadığını gördü. Şübhəsiz ermənilərin də nə günə [nə cür] xasiyyət sahibi bir millət olduğunu da anladı. Ondan əlavə, burada sabiq Rusiya padşahlığından qalmış bir qədər də rus olduğunu gördü. Bu ruslardan da bir parasının çürük istibdad fikirli “millətpərəst” və bir paralarının da yalançı “hürriyyətpərəst” və “fəhlədot” olduqlarını sezdi. Bavücuti-in [bununla birgə], arada söz olmasın deyə, Hökumətimizə təklif etdi ki, hökumət içində ruslara və ermənilərə dəxi yer verilsin. Zətən, Hökumətimiz və Parlamanımız bu hökuməti-müctəmiə [birləşmiş hökumət] fikrini əvvəldən özü meydana atmışdı. Odur ki, Hökumətimiz heyətində ruslara da, ermənilərə də hərəsinə üç vəzirlik [nazirlik] yeri verildi. Ermənilər bu vəzirlik yerlərini “kamali-fəxr” [“böyük bir qürur”] ilə rədd etdilər. Ruslardan da “Yedinaya Rossiya” çadırına mənsub olmayanlardan iki nəfəri gəldi, amma Rus Milli Komitəsi təklifimizi qəbul etmədi. Biz də ki, daha yalvarmayacağıq. General Tomson dəxi rus və erməni millətçilərinin bu yersiz naz və qəmzələrindən və nalayiq hərəkətlərindən xoşnud olmadığını bildirib, yeni Hökumətimizi təsdiq etdi. Vəssalam!

“Yedinaya Rossiya” bizdən və general Tomsondan incidiyi kimi, Hökumətimiz içində vəzirliyi qəbul edən Protasov və Lizqar cənablarından daha artıq incikdir. Deyir, necə ola bilər ki, Azərbaycan Hökumətinin istiqlalına rus adamları razı olub da, hələ gedib vəzirlik də etsinlər?

Deməli, Rus Milli Komitəsi Hökumə-

timiz içinə vəzir göndərsəymiş, həman vəzir Azərbaycan əhalisinin ehtiyacat və məişət işlərini kənara atıb ancaq Azərbaycanı Rusiyaya “bitişdirmək” politikasına məşğul olacaqmış. Bundan belə görünür ki, erməni vəzirləri də Azərbaycanı Ermənistana bitişdirəcəklərmiş. Ancaq bu politikanın yeridilə bilməyəcəyini görüb də təklifimizi rədd edib, özümüzdən küsübdürlər.

Bəs elə isə yaxşı edibdirlər ki, küsübdürlər. Axıradək küsmüş qalsalar daha gözəl iş görmüş olarlar. Çünki Azərbaycan vəzirləri rus olsun, erməni olsun, yalnız Azərbaycana və Azərbaycanın ehtiyacatına qulluq etməlidirlər və illa “başqa fikirlər”lə gəlmiş olan vəzirləri biz bir gün də içimizdə saxlamarıq!

Hacıbəyli Üzeyir

PARLAMAN ƏTRAFINDA

İdarəyə məktub

-I-

Möhtərəm müdir!

“Azərbaycan”ın 76-cı nömrəsində “Lənkəran faciəsi” ünvanlı məqalənidə Lənkəranda vətəndaşlarımızın düçar olduqları fəlakətə haqqı ilə həmdərdlik etmiş, ifayi-vəzifeyi-həmiyyət olmaq [vətən və millət təəssübü çəkmək vəzifəsini yerinə yetirmək] üzrə Parlaman əzalarının [üzlərinin] bu məsələ haqqında bu vaxta qədər səs çıxarmadıqları üçün günahkar olduqların[ı] məqami-müaxizədə [töhmət mənasında] söyləmiş, bilxassə [xüsusilə]

Lənkəran nümayəndəsin[i] günahlı çıxarmışsınız.

Kəndinizin də etiraf eylədiyinizə görə, bu vaxta qədər qarşımızı kəsən mümaniət [manea], ancaq Tomsonun Azərbaycan Hökuməti haqqındakı bəyannaməsindən sonra qalxmışdır. Böylə ikən Parlaman əzələrin[ın] ümumən və Lənkəran nümayəndəsinin də xüsusən bir söz söyləməmək günahkarlığı[nı] müaxizə üçün bir qaç gün möhlət vermək münasib olardı zənn edəriz.

Kəndi vətəninin deyil, Azərbaycan vətəni-ümumisinin bir cüzi-layənfəki [ayrılmaz parçası] olan Lənkəran məsələsi isə Lənkəran nümayəndəsi tərəfindən dəfələrlə Hökumət hüzurunda Parlaman rəyasəti ilə fraksiya daxilində mövzui-bəhs olunmuş [gündəmə gətirilmiş], bu xüsusda rəsmi və ələni [açıq-aşkar] bir təşəbbüsdə bulunmaq isə siyasətən daha münasib bir zamana qədər təcil edilmişdi [təxirə salınmışdı].

*Lənkəran məbusu
Hacı Mirzə Səlim Axundzadə*

İdarədən: Lənkəran məsələsinin və bu məsələ qarşısındakı mümaniətlərin [manea] xüsusunda Tomsonun intibahnaməsindən qabaq Parlaman kürsüsündən ələnən [açıqca] danışılırdı, mən-fəətdən başqa bir zərər olmazdı. Biz ki, bu məsələnin Parlamanda açılacağı intizarındayıq.

-II-

Müdiri-möhtərəm!
“Azərbaycan” qəzetəsinin 74-cü

nömrəsində “Əhrar” fraksiyasının çıxışı xüsusunda verilən məlumat həqiqətə müğayirdir [ziddir]. Guya, mən demiş olam ki, “Əhrar” fraksiyası, bəyannaməsini öz vaxtında oxumaqdan qəflət edibdir və guya, bir qədər müzakirədən sonra, mənə bəyannaməni oxumaq izni verilibdir. Həqiqət isə böylədir: “Əhrar” fraksiyası Məclisi-Məbusan güşadından [açılışından] sonra təşkil olunubdur. Deməli, firqələr tərəfindən bəyannamələr oxunanda, fraksiyamız dünyaya gəlməmişdi və gəlmədiyi surətdə “qəflət” də edə bilməzdi.

Bəyannamə xüsusunda isə fraksiyamızın qərarı böylə idi ki, yeni təşkil olunmuş Kabinəyə izhari-etimad etmək [etimad göstərmək] münasibətilə bəyannamə də oxunsun. Çünki fraksiya, Cümhuriyyəti idarə etmək xüsusunda öz fikrini söyləməmiş, Hökumətə izhari-etimad edəmməzdi. Bu barədə mən çıxışından qabaq həm Sədr cənablarını və həm bir neçə firqələrin liderlərini görmüşdüm. Sədr əfəndi əvvəlcə riza verməyirdi. Mən də ona söylədim ki, bizim fraksiyamız da, başqa firqələr kimi, idarə xüsusunda öz nöqtəyi-nəzərini bəyan etməzsə, etimadını da elan etməyəcəkdir. Sədr cənabları mənə cavab verməyib, sükut ixtiyar etdi. Nətiqlər sırasında növbət mənə gəlib yetişdi. Mən bəyannaməni oxumağa başladım. Sədr cənabları məni dayandırdısa da, məbuslar yerbəyerdən oxumaq təklifini etdi. Mən də bircə kəlmə söz belə deməyib, Sədr izni ilə bəyannaməni oxumağa davam etdim.

Abdulla bəy Əfəndizadə

GÜRCÜ-ERMƏNİ MÜHARİBƏSİ

Gürcüstan ərkanı-hərbindən [hərbi qəragahından]

Şüləver dairəsində vəqə olan müsədimədə [toqquşmada] düşmənin iki pulemyotu bizim əlimizə keçmişdir.

Şüləverin alınması

Azərbaycan Hökuməti nəzdində olan Gürcüstan siyasi nümayəndəsi, Tiflisdən böylə bir rəsmi teleqraf almışdır: Dekabrın 28-də bizim əsgərlərimiz Şüləveri işğal etmişlərdir. Bütün gün bizim əsgərlərimiz 4 top, bir neçə pulemyot qənimət alıb, yeddi zabit və 106 nəfər əsgər əsir tutmuşlardır. Məğlub olmuş düşmən qaçmağa üz qoyub əsgərlərimiz tərəfindən təqib edilməkdədir.

Sadaxlının alınması

Bakıda olan Gürcüstanın siyasi nümayəndəsinin aldığı xəbərlər görə, gürcü əsgərləri Sadaxlını işğal edib, müharibə ilə irəli hərəkət etməkdədirlər.

Təkbiz

* Azərbaycan Hökuməti nəzdində olan Gürcüstan siyasi nümayəndəsinin məlumat şöbəsi xəbər verir ki, gürcü-erməni müharibəsinin qurtarması haqqında dəvəran edən [gəzən] şayiələr və qəzetə xəbərləri əsilsizdir.

* Yenə həman məlumat şöbəsi Gürcüstan Hökumətinə verdiyi sualına cavab almışdır ki, “Znamya truda” qəzetəsinin erməni əsgərləri tərəfindən qənaimi-hərbiyyə [hərbi qənimət] almaları xüsusunda yazdığı xəbərlər əsilsizdir.

Dağıstan Hökumətinin Gürcüstan və Ermənistan hökumətlərinə notası

Dağıstan Hökumətinin Xariciyyə naziri vəzifəsini ifa edən Kotsev müharibənin dayandırılması haqqında Gürcüstan və Ermənistan hökumətlərinə böylə bir nota göndərmişdir:

“Bolşevizm mübarizəsində xunalud olan [qana batan] Qafqazyanın Dağıstan əhalisi Gürcüstan və Ermənistan hökumətləri arasında sərhad məsələsindən ötrü başlanan qanlı müharibəni kamali-təəssüflə [böyük bir təəssüflə] eşitmişlər. Cahan müharibəsi dayandırılıb, aləmi-bəşəriyyət təzə həyata başladığı bir zamanda Dağıstan Hökuməti iki millət arasında başlanan müharibənin bir onlar üçün deyil, bəlkə qonşu hökumətlərin müqəddəratı üçün fəlakətli olduğunu görür. Qafqaziyanın iki mütəşəkkil və demokratik cümhuriyyətləri arasında daxili mübahisələrin silah gücü ilə həll edilməsi, Qafqaziyada müstəqil hökumətlər təşkilini bütün cahan və Avropa nəzərində ləkələyir. Gürcüstan və Ermənistan hökumətləri nəinki bir tək özlərinin, bəlkə bizim də istiqlalımız əleyhinə silah qaldırılmış olurlar. Bütün Qafqaziya millətləri üçün mədəni müvəffəqiyyət, məhəbbət və xoşbəxtlik arzusunda olan Qafqaziya Dağıstan əhalisi öz hökumətləri dili ilə Gürcüstan və Ermənistan millətləri arasındakı qardaş öldürücü müharibənin dayandırılmasını təkidlə xahiş edir.

Müharibə hərəkətinin tezliklə dayandırılmasını arzu edən Hökumətim tərəfindən mütərikə əqd edilməsi qəsd [atəşkəs bağlanması məqsədi] ilə Gürcüstan və Ermənistan hökumətləri arasında

vasitəçilik vəzifəsini ifa etmək təklifini edirəm.

QƏZETƏLƏRDƏN

İsveç kralının taxtından əl çəkəcəyi ehtimalı

Stokholmdan verilən məlumata görə, ora siyasi əhvalı gərginləşmişdir. Dəvairi-siyasiyyədə [siyasi dairələrdə] danışılır ki, məsələ kral Qustavin taxtından əl çək-məsi ilə həll ediləcəkdir. İşbu günlərdə kral taxtından əl çəkəcək də cümhu-riyyət elan ediləcəkdir.

* Libavaya dörd zirehli kreyser [sürətli hərəb gəməsi], bir mina tutan gəmi və altı müxribdən [destroyerdən] ibarət bir in-gilis donanması gəlmişdir. Ehtimal üzrə, vaporlarda qoşun vardır. Bu qoşunlar da bolşeviklərlə mübarizə etməkdən ötrü şimala tərəf gedəcəkdir.

* Qəzetələrin məlumatına görə, Hin-distan muxtariyyəti-məşrutiiyyəsi [kons-titusiyalı muxtariyyəti] məsələsi ən yaxın zamanda həll ediləcəkdir. Bunu da əlavə etməlidir ki, Hindistanda bundan ötrü çoxdan bəri zəminə hazırlanmışdır. 18-85-ci sənədən sonra Hindistan, Milli Konqre iniqad [təşkil] etməyə başlamışdı. İşbu konqre rəsmi bir dairə ədd [hesab] edilmədiyinə baxmayaraq, böyük əhə-miyyəti haiz olmuşdur [daşımışdır]. Zira burası, gələcək muxtar Hindistanın idarəsində fəaliyyətdə bulunmaq üçün mə-lumatlı üzvlər hazırlayır. Böyləliklə, təşkil ediləcək İngiltərə müstəmləkətində [müstəmləkələrində] ehtimal edilən narazılıq bərtərəf edilmiş [aradan qal-

dırılmış] olacaqdır. İngiltərənin fede-rasyon əsası üzərində təşkil edilməsi məsələsi sabiqdən [qabaqcadan] belə nəşət etmiş [meydana atılmış] idi. Böylə ki, hər muxtariyyətli ölkə öz mədəni təfəvvüqünə [inkişafına] çalışacaqdır. Ola bilsin ki, federasyon məqsədi qövlədən feilə [sözdən işə] belə gəlsin və bütün İngiltərə müstəmləkəti muxtariyyətini alsın. Bundan sonra İngiltərə dövləti qüvvəsi artacağı təbiidir. Həqiqətən böylə olsa, İngiltərə bütün dünyada xü-susi bir qüvvəyə malik olacaqdır. Zira başqa xırda dövlətlər onun mehvərinə daxil olmağa çalışacaqlardır.

Ukraynada

“O. N.” qəzetəsi mühərriri Xerson qu-berniya komissarı Lutsenko ilə müsahibə əsnasında xəbər almışdır [soruşmuşdur] ki, ukraynalılar federasiya və ya istiq-laliyyət istəyirlər? Lutsenko cavab ver-mişdir ki, ukraynalılar sağdan və soldan gələn bolşeviklərlə federasiya qura bil-məyəcəklərdir. Buna görə də ukra-ynalılar istiqlaliyyət tərəfdarıdırlar. Sabiq Rusiyanın başqa hissələrinə olacaq mü-nasibat məsələsini Ukrayna milləti özü həll edəcəkdir.

DAĞISTANLILAR CÜMHURİYYƏTİNDƏ

Azərbaycan Hökumətinə nota

Dağıstanlılar Cümhuriyyətinin siyasi nümayəndəsi Əlixan Kantemirov cənab-ları Azərbaycan Hökuməti Rəisi-Vükə-lasına [Baş Nazirinə] nota təqdim et-mişdir:

Alicənab Rəisi-Vükəla! Mənim höku-

mətimin Baş vəzirinin tapşırması ilə sizə məlum edirəm ki, işbu il 15 kanuni-əvvəldən [dekabrından] etibarən Şimali Qafqaziya Cümhuriyyəti Müttəfiq Şurası (Parlaman) fəaliyyətə başlayıb, Çermoyev Kabinəsi istefasını qəbul etdikdən sonra, Müttəfiq Şura üzvü və sabiq Daxiliyyə naziri cənab Kotsevdən yeni müştərək kabinə təşkili rica etmişdi. Kabinə işbu zəvatdan [şəxslərdən] mü-rəkkəb [ibarət] olub, Müttəfiq Şura tərəfindən təsdiq edilmişdir:

Rəisi-vükəla (portfelsiz) P. Kotsev; Hərbiyyə naziri miralay [polkovnik] knyaz Tarkovski; Xariciyyə naziri Heydər Bammatov; Daxiliyyə naziri Rəşid xan Qaplanov, Maliyyə Cabaqiyev, Ticarət və Sənaye və Ərzaq Mallaçı-xan, Türüq və Məabir [Nəqliyyat və Rabitə] İbrahim Heydərov, Maarif Şahsüvarov, Ziraət naziri Butayev.

Ədliyyə, Məsai [Əmək] naziri, Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə [Sosial Təminat] və Dövlət Müfəttişi yerləri Tersk nahiyyə kəndçiləri və kazaklarına verilmişdir. Fəqət bunlar bu vaxtadək gəlməmişlər. Bolşeviklərlə mübarizədən naşi [ötrü] əhvali-fövqəladəyə məbni [fövqəladə vəziyyətə görə] Şimali Qafqaziya Millətləri Cümhuriyyəti Parlamanı kanuni-saninin [yanvarın] 20-ə dək fəaliyyətini saxlayıb, öz hökumətinə ixtiyari-tam [tam səlahiyyət] vermişdir.

Fövqdə məzbur [yuxarıda adı keçən] hökumət namindən sizə məlum etməklə inanıram ki, siz və hökumətiniz tərəfindən, təşkil edilmiş Kabinə hüsn-təvəccöh və müvafiqət [həmrəylik] görəcəkdir. Zira, Azərbaycan və Şimali Qafqaziya qardaş millətləri miyanındakı

[arasındakı] əlaqələr qeyri-mütəzəzil bir ənənət [sarsılmaz bir ənənə] şəkli almışlar.

* Azərbaycan Cümhuriyyəti nəzdindəki Dağıstanlılar Cümhuriyyəti siyasi nümayəndəsi Əlixan Kantemirov Şimali Qafqaziya səfərindən övdət etmişdir [qayıtmışdır].

* Dağıstanlılar Cümhuriyyəti Hökuməti Müttəfiq Şura (Parlaman) tərəfindən qəbul olunmuş səfərbərlik elan etmişdir. Əvvəlcə 19-25 yaşınadək cavanlar könüllü olaraq orduya qəbul ediləcəklər, böyləliklə kafi dərəcədə qoşun çıxılmaz isə mükəlləfiyyəti-əsgəriyyə [hərbi xidmət] qanunu mövcubincə [əsasında] həman 19-25 yaşınadək cavanlar əsgərliyə alınacaqlar. Əsgərliyə alınacaq cavanlar erkani-hərbə [qərargaha] yazıldıqları gündən etibarən 300 rublə maaş alacaqlar. Müharibədə iştirak etdikləri gündən 500 rublə maaş alacaqlar. Müharibədə şəhid olan əsgərlərin külfətləri hökumət tərəfindən təmin ediləcəklər.

* Kanuni-əvvəlin [dekabrın] 18-də Bakıda Müttəfiqlər komandası heyəti-mürəxxəssəsi [nümayəndə heyəti], başda ingilis miralayı Roulendson olmaq üzrə Teymurxanşuraya azim olmuşdur [yola düşmüşdür]. Dərbənd və Petrovskda heyəti təntənəli surətdə istiqbal etmişlər [qarşılımışlar]. İstiqbalda müsəlman ruhəniləri nümayəndələri, rus və yəhudi milli komitələri nümayəndələri iştirak etmişlərdir. Teymurxanşurada heyəti təntənəli surətdə istiqbal etmişlər. Aldığımız məlumata görə, heyət məhəlli [yerli] əhvali ziyadəsincə kafi və şafi tapdığından [kafi və qənaətbəxş gördüyün-

dən], Dağıstanlılar Hökuməti ilə əlbir çalışacaqdır.

* Kanuni-əvvəlın [dekabrın] 24-də, Quba qəza qaimməqamı [qəza rəisi] əmri mövcibincə [əmrinə əsasən] Müşkür dairəsi müfəttişi, müsəlləh [silahlı] nəfərlərlə Yalama mövqifinə [stansiyasına] gəlib mövqif komandanına təcili surətdə oradan çıxmağı təklif etmişdir. Əks-surətdə silah zoru ilə iş görəcəyini qeyd etmişdir. Dağıstanlılar Cümhuriyyəti mövqif komendantı Yalamadan getməyə məcbur olmuşdur. Dağıstanlılar Cümhuriyyəti Hökuməti öz siyasi nümayəndəsi Əlixan Kantemirov vasitəsilə Azərbaycan Xariciyyə Nəzarəti ilə işbu ixtilafı təhqiq etmək tapşırılmışdır.

Dağıstan Hökuməti ilə kazaklar arasında müahidənamə [müqavilə]

1918-ci il dekabrın 10-da Dağıstanlılar Hökuməti nümayəndəsi [Əbdül]məcid Çermoyev və P. Kotsev ilə Tersk Kazak və Kəndli Hökuməti nümayəndələri Saprانov və Gireyev arasında bu aşağıdakı maddələrdən ibarət bir müahidənamə əqd edilmişdir [bağlanmışdır]:

1 - Tersk əyalətinin kazak və kəndliləri Dağıstan əhalisi ilə siyasi, iqtisadi və hökumət təşkilatı mənafeyinin ümumi olduğunu etiraf edib, hüquqda müsəvi [bərabər] üzv sifəti ilə bu millətlər ittifaqına daxil olurlar və mütənasib əsasla məzkur [adı çəkilən] İttifaq Cümhuriyyətinin hökumət və camaat idarələrində iştirak edirlər.

2 - Bu İttifaqa məxsus olan torpağın çox hissəsinin bolşeviklər tərəfindən zəbt edildiyini və bolşevik hərc-mərcliyi

sayəsində əhalinin müflis bir hala düşməsinə nəzərə alıb, müahidə əqd edən tərəflər bolşeviklərlə mübarizə və asayiş bərpası üçün öz qüvvələrini cəm etməklə birləşdirməlidirlər. Hər iki tərəf ixtiyarında olan texnika və sair, hərbiyyə idarəsinə verilməlidir.

3 - Bolşevik hökuməti əlindən alınan torpaqlar camaatın etibarını qazanmış hökumət ixtiyarına keçir.

4 - Hər iki tərəfin bütүн müsəlləh [silahlı] qüvvələrinin baş komandan[ı] bolşeviklər əleyhinə əməliyyatda bulunan müddətə qədər Müttəfiq dövlət nümayəndəsi ixtiyarına verilir.

5 - Hər iki tərəfin əsgəri qüvvəsi könüllülərdən olduğu kimi istehzarı-əsgəriyyə [hərbi çağırış] vasitəsi ilə mütənasib bir surətdə cəm edilməlidir.

6 - Komanda heyətinin təyini və müttəhid qüvvələrin daxili təşkilatı, ittifaqın Hərbiyyə nazirinə məxsusdur.

Qeyd: Kazak və kəndli əsgəri dəs-tələrində bu ixtiyar kazak və kəndli idarəsi ixtiyarında qalır.

7 - Hər iki tərəfin ümdə məqsədi hər iki millət arasında möhkəm sülh bərpasından ibarətdir. Buna binaən [əsasən], bolşeviklərlə mübarizə qurtardıqdan sonra müştərək hökumət ədalətli bir surətdə dərhal torpaq məsələsinin həllinə şüru etməlidir [başlamalıdır].

8 - Hərgah, dağıstanlılar ilə kazaklar torpaq məsələsini özləri həll edə bilməzlərsə, bu məsələnin həlli Müttəfiq dövlət nümayəndələrindən ibarət həkəm [münsiflər] komissiyasına həvalə olunmalıdır.

9 - Müştərək hökumət, əhali arasında

həmişə müsadiməyə [toqquşmaya] bais olan yəğmə [talan] və qarət əleyhinə ciddi tədbirlər ittixaz etməlidir [tədbirlər həyata keçirməlidir].

10 - Bu müahidənamə hər iki tərəfin imzasından və Müttəfiq dövlət nümayəndələrinin təsvibindən [təsdiqindən] sonra icraya qoyulmalıdır.

BAKI NEFT TİCARƏTİ VƏ ONUN MÜXTƏSƏRCƏ TARİXİ VII

Təəccüb burasıdır ki, Peterburqda Məclisi-Vüzərə [Nazirlər Kabineti] əl quyuçuluğuna əsla zidd getməyib, bu məsələni nizama salmaq üçün sabiq Qafqaz canişininə müraciət etmişdir ki, bu barədə Qafqazda layihə tərtib veriləndən sonra, təsdiq olunmaq üçün Məclisi-Vüzərəyə və Dövlət Dumuna təqdim olunsun.

Məclisi-Vüzəradan əlavə, əl quyuçularının sair tərəfdarları da az deyildi; əzəncümlə [o cümlədən] canişin dəftərxanası ilə Bakı Mühəndis (Texnik) Cəmiyyəti quyuçuların torpaqla basdırılmasına razı olmayıb, yeni qanunlar tərtibi ilə bunlardan istifadələnmək və idarə etmək qərarına gəlmişdir. Hətta, Mühəndis Cəmiyyəti rumin qanunlarına oxşar bir layihə də sonralardan yapmışdır. Bu layihə mövcubincə [layihəyə əsasən], quyuçular basdırılmayıb, neftləri mütləq çəkilsin, lakin quyuçuların başında öylə “ağzılıqlar” qurulsun ki, içəri adam daxil ola bilməsin.

Quyuçuları bundan daha artıq məsurur edən [sevindirən] yenə bir fəqərə

[məsələ] vardır ki, o da elmülərz üləmasından [geologiya alimlərindən] məşhur professor Qolubyatnikov cənabının quyuçuluq barəsində rəy və təsəvvürüdür. Sabiq Bakı qubernatoru təhti-sədarəti ilə [sədriyi altında] vəqə olmuş bir məclisdə Qolubyatnikov demişdir:

“Əl quyuçularından neft hasil etməklə nə neft zəxirələri [ehtiyatları] tükənib qurtarar, nə yerlər qiymətdən düşər, nə də gələcəkdə dərin buruqlarla buralarda iş görməyə mane olar. Bu barədə heç bir söz ola bilməz. Çünki dərin buruqçular yuxarı təbəqələrdəki neft axıntılarından nəfərdar olmayıb [istifadə etməyib], oradaca qoyub keçirlər. Əl quyuçuluğunun həm xəzinə varidəti üçün xeyri vardır, həm də böyük sərmayəyə malik olmayan əhli-kəsəbənin [kasıbların] kəsəbkarlığına [işləyib pul qazanmasına] faydası vardır. Əlavə, əl quyuçuluğunun böyük bir mənfəəti də budur ki, elmülərz məsələlərinə köməkçidir. Böylə ki, neft asarı [əlaməti] olmayan yerlərdə quyu qazmaqla neftin varlığı ya yoxluğu bilinib, Abşeron torpaqlarının əhvali-jeolojiyası öyrənilər.”

İştə, nə Qolubyatnikov kimi əhli-elmin sözləri, nə də Heyəti-Vüzəranın təsəvvürü bizim Bakı “dağ” [mədən] və “torpaq” idarələrini təskin edə bildi. Əl quyuçularına da ən ağır zərbə həmin idarələrdən dəymişdir. Yuxarıda zikr olunan səkkiz maddəli qanun layihəsi bu idarələrdə tərtib verilib, canişin əli ilə də təsdiq olunmuşdur. Lakin bir il çəkmədi ki, bu qanunun böyük nöqsanları və xətalı aralığa çıxdı. Odur ki, təbdili [dəyişdirilməsi] üçün Mühəndis Cəmiyyətinə həvalə olundu. Mühəndislərin də

tərtibatı fayda vermədi. Yenə təbdilata ehtiyac göründü. Ta bu günə qədər həmin “qanun” yüz cürə təbədüllata [dəyişikliyə] uğramışdır; amma, istənilən nəticəni hasil edəmməmişdir. Zira böylə qanunlar, təbiətin və insaniyyətin bir sinfinə müxalifət göstərməyi üçün, heç vaxt qabili-icra olammayacaqlar.

Bakı Dağ [Dağ-Mədən] İdarəsinin rəisi Jak, – ki həman 8 maddənin tərtibçisi bu cənab olmuşdur – canişinə yazdığı bir məktubda böylə deyir:

“Xəzinə yerlərindəki əl quyuları neft işlərinə ziddiyyət göstərən bir şeydir. Çünki, bunlardan xəzinə çox az mədaxil hasil edir. Hərgah, bu yerlər dağ qanunlarına mütabiq [uyğun] dərin buruqlar üçün icarəyə verilərsə, xəzinə mədaxili hədsiz artar. Bu ədalətdən kənardır ki, buruqçular böyük pullar sərf edib az mədaxil götürsünlər. Amma, əl quyuları bərəks [əksinə] az məsariflə böyük mədaxillərə malik olurlar. Əl quyuculuğu əmələlər [fəhlələr] üçün ən qorxulu işdir. Bu quyulara sərf olunmuş pullar çoxdan götürülmüşdür. Ona görə torpaqlanıb geri alınarsa, sahiblərinə bir ziyan verməz.”

Fars demişkən: “Fəziləti-axund məlum şüdl!”

Jak cənabının bir bu qədər cidd-cəhdi ondan ötrü imiş ki, bir çox füqərə və əhli-kəsəbənin dolanacağı üçün ruzi yolu və çörək ağacı mənzələsində [yerində] bulunan bu neft quyuları zorən əllərindən alınıb “millət qəmi çəkməkdən çöpə dönmüş” sərmayədarlara və Nobel kimi əjdahalara verilsin!

Bu da bizim köhnə hakimlərin əhli-kəsəbə ilə adılanə rəftarı!

Heç bir məmləkətdə, hətta vəhşi və bədəvilərin böylə bir qanunları yoxdur ki, əhli-kəsəbənin maas yolunu bağlayıb, varlıların daha da artıq varlı olmağına hökumət tərəfindən kömək və müsaidə göstərsin.

Hərgah, xəzinənin mənfəəti mülahizə olunursa [nəzərə alınarsa], heç olmasa əl quyularından az da olsa (amma az da deyil; bu barədə ayrıca bəhs olunacaq) bir qədər xəzinəyə varidat daxil olar. Bəs, nə səbəbə Nobellər əli ilə alınmış min desyatınlarcə ağzı günə qalmış neft yerləri jakların nəzəri-diqqətini cəlb etməyir? Ay ötür, il dolanır; amma bu yerlərə bir külüng də dəyməyir. Aya [görəsən], bu boş yerlərdən xəzinə üçün nə hasil olur? Bu yerləri əjdahaların çəngalində [caynağında] boş qoymaqdansa, yaxşısı bu deyilmi asudə və başına qalmış yerləri çalışqan quyularımız dəlik-deşik edib neft hasil etsinlər? Ta ki, həm özləri dolansın, həm də xəzinə, mədaxilindən məhrum qalmasın. İştə, jaklar böylə nöqtələri görmək istəməyib, əhəmiyyət verməmişlər.

Şimdi bir qədər də canişin təsdiq etdiyi qanunlardan bəhs edək. Əvvəl-bilə-əvvəl [Hər şeydən əvvəl], heç yerdə təzə quyu qazılmağa izin verilməyir. Fərz edəlim ki, hazır quyuların hamısını torpaqlayıb sahiblərinin ixtiyarından aldılar və bu yerlər də böyük sərvətdarlara qismət oldu. Bu tədbirlərlə əl quyucuğunun yenidən zühur etməsinə sədd yapılmayıb [manəə yaradılmır]. Çünki əkinçilərin əkin əsnasında təsadüfən dəfinəyə rast gəldiyi kimi, bir çox boş yerlər vardır ki, bizim çalışqan kəsbkarlarımız oraları arayıb, axtarıb axırda neft əla-

mətlərinə rast gəlirlər. Bu təzə yerlərdə tapılmış neftdən, tapanı istifadə edib quyu qazarsa, bu şəxs günahkarmı sayılacaq? Yaxud, xəzinəyə təzə mədaxil yolu açan böylə əşxasa [şəxslərə] mərhəmət və nəvaziş göstərmək lazım və vacib deyilmi? Quyuçunun yeri əlindən alınarsa, sabah sair bir yerdə quyu qazacaq, bu da əlindən çıxarsa, yenə yeni bir yer tapıb orada quyu qazacaqdır.

Xülasə, yasaq və qadağan ilə yox, ancaq müsaidələrlə böylə şəxsləri qarşılamaq lazımdır. Ələxüsus, Abşeronda yaşayan dəhat [kənd] əhlinə artıcaq [daha artıq] diqqət gərək olsun. Çünki, bunların əllərində olan torpaqların ən çoxu şurəzar [şoran] (“Abşoran” kəlməsi bunu gözəlcə ifadə edir) və qüvveyi-inbatiyyəsi [bitki bitirmə qabiliyyəti] zəif olduğundan, ziraətdən lazım olan qədəri fayda götürməyib, bir çox sənələr Quba mahalından gətirilən azuqəyə möhtacdırlar. Öz yerlərindən bir illik yenəcəyi hasil edəmməyən kənd əhli, sair bir sənət tapıb, onun vasitəsi ilə əmri-maaşını [məişətini] təmin etməyə məcbur olur. Sənət axtaran kəndli, yəqin ki, öylə bir sənət axtarır tapacaqdır ki, o sənət öz evindən çox uzaq bir yerdə olmasın; ta ki, axşamları evinə qayıda bilsin.

İştə dəhat əhli [kəndlilər] Abşoranı gəzib dolaşarkən, neft və qır yerlərinə bələd olub, evinin yaxınlığındakı yerlərdə quyuçuluq işlərinə mübaşir olur [girişir]. Torpağının ziraətindən [əkinindən] doymayan kəndli, həmin torpağın mədəniyyətindən [mədənlərindən, yeraltı qaynaqlarından] doymaq istəyir, cinayət dalınca getməyib halal kəsbkarlıq edir.

Aya [əcəba], bu təbii bir hal deyilmi?

Xəzinə mədaxilinə gəldikdə; varsın xəzinə də öz mədaxilini tələb etsin. Buna heç bir kəndli mümaniət göstərməmişdir. Yoxsa, bu neft quyuları kəndlilərdən alınarsa, onlar yəqin ki, oğru və quldurluq dalınca gedib camaat əşşinə xələl qatacaqlar.

Doğrudur, kəndlilərdən əlavə quyuçuluq işlərində şəhərlilərdən də az deyil. Lakin bu şəhərlilər də kəndlilərin dələləti ilə aralığa pul qoyub, kəndlilərlə müştərəkən [şərik] iş görməkdədirlər. Bundan əlavə, xəzinə mənfəətini mülahizə etmiş sabiq hakimlər heç bu nöqtəyə diqqət yetirməmişlər ki, nə qədər xali [boş] yerlər vardır ki, susuz və şurəzar [şoran] olduğundan əkinə, biçinə yaramayıb, illərcə başlı-başına qalır və xəzinəyə də buradan bir qara qəpik mədaxil hasil olmayır. Bu yerlər Hacıqabul mövqeyindən başlayaraq Kür qırağına qədər (Xan qışlağı, Qırx çıraq, Qırlı qışlaq və sairləri) və o biri tərəfdən də Haramı dağından Bakı ətrafına qədər əqəllən [ən azı] yarım milyon desyatın boşluqlardır ki, bir çox nöqtələrində qır qatları və neft əlamətləri aşkardır. Bu yerlərin başlıbaşına qalmağından xəzinəyə nə hasil olur? Yaxud, biçarə kəndli aclığın qabağını almaq üçün bu yerlərdə külüng çalır, neft və qır çıxardarsa nə günah etmiş olar?

Fars deyər ki:

“Abi-dər-kuzeyi-ma təşnə-ləban mi gərdanim.”

Filhəqiqə [doğrudan da], camaat ağır və məşəqqətlə dolandığı halda, hədsiz dövlət və sərvət torpaqlar altında yatıb qalmaqdadır. Bumu ədalət?!

Keçək qanunun ikinci maddəsinə ki, o da: “Köhnə quyulardan neft çəkməyə mane olub, az bir müddətdə bu quyular sahiblərinin xərcinə torpaqla doldurulsun”dan ibarətdir.

Siz tanrı, bir baxınız ki, sabiq hökumət nə qədər başını itirmişdir ki, südlü inəyin başına bıçaq çəkir. Neft qıtlığından (azlığından) Rusiya fabrika və zavodları dayandırıldığı bir zamanda – ki hətta Zaqafqaz dəmiryolu amerikalı “Pirson”dan 50 min put neft Meksika vilayətindən gətirməyə məcbur olduğu halda – 40-50 milyon putluq məhsuləti olan quyuların basdırılmasına fərman verilir! Vətənin sərvəti böyləcə torpaqlansın, fabrikalar da işləməsin. Bu mədəniyyət asarımızdır [əlamətidirmi]?

Fərhad Ağazadə

NƏZARƏTLƏRDƏ

* Daxiliyyə Nəzarətində Erməni Milli Şurası cənbindəki [nəzdindəki] Qaçqınlar Komitəsi tərəfindən alınan bir sənəddən anlaşılır ki, kanuni-saninin [yanvarın] 3-ünədək vətənlərinə getmək istəyən erməni qaçqınlarını [aparmaq üçün] Yevlax istasyonunadək 180 adam üçün 6 və Ağstafaya gedəcək 60 adam üçün 2 vaqon veriləcəkmiş. Buna binaən [əsasən] Erməni Milli Şurası Daxiliyyə Nəzarətindən işbu 240 kişinin [nəfərin] məzkur mövqiflərə [adı çəkilən stansiyalara] getməsi üzrə onlara mühafizə verməklə, həman mövqiflərdəki idareyi-zəbtiyyəyələrə [asayiş idarələrinə] bu qaçqınlara hər bir barədə müavinət [köməklik] edil-

məsi haqqında binagüzarlıqda [sərəncamda] bulunmasını rica edir. Bu münasibətlə Daxiliyyə Nəzarətindən Azərbaycan Dəmiryolları müdiriyyətinə məzkur qaçqınları[n] məzkur istasyonlara getməsinə mühafizə verilməsi və yerlərinə gedənədək heç bir kimsə tərəfindən bunlara mümaniət [manecilik] göstərməməsi üçün binagüzarlıqda bulundu.

* Ümuri-Xeyriyyə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] tərəfindən Nəzarətin dəftərxanası kargüzarı Teymur bəy Vəkilov Qazax qəzasında qaçqınlar işlərini təftiş etmək və oralarda olan qaçqınların nə dərəcədə ehtiyacı olduğunu da təhqiq etmək üzrə ezam edilmişdir.

* Daxiliyyə Nəzarətinə Bələdiyyə İdarəsindən telefon şirkətinin Nasoslu mövqifi [stansiyası] ilə şəhər idarəsi arasında telefon xətti çəkmək istəmədiyinə şikayət edərək deyir ki: “Nasoslu mövqifinin Bakı ilə telefon müxabirə[sisi] [əlaqəsi] olmadığı [olmaması] şəhərin aşağı hissəsi üçün pək mühlikdir [çox təhlükəlidir]. Ola bilər ki, müxabirə olmaması üzündən oradan suyun buraxılması idarə edilməsin, şəhərin aşağı hissəsini su basmış olsun.

Bu nöqtəyi-nəzərdən Bakının Nasoslu mövqifi ilə irtibatı [rabitəsi] olması ən vacib və acil [təcili] bir əməllərdən olduğu halda, “Bierinq” telefon şirkəti cürbəcür bəhanələrlə bu işi icra etmədiyinə binaən [görə], hökumət tərəfindən ona bu barədə əmr edilməsini təmənnə edir. Buna binaən, Daxiliyyə Nəzarəti, Bələdiyyə İdarəsinin acil [təcili] bir surətdə tələbinə əməl edilməsi xüsusunda telefon şirkətinə fərman verilmişdir.

* Ümuri-Xeyriyyə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] tərəfindən Qarabağ mahalına, Ümuri-Xeyriyyə işləri müdirinə Zəngəzur qəzası namından [adından] verilmiş ərizəyə [ərizəyə] görə əmr edilmişdir ki, oradakı qaçqınların dərəcəyi-ehtiyacını təxfif etmək [ehtiyac dərəcəsini yüngülləşdirmək] üçün binagüzarlıqda bulunsun [təşəbbüs göstərsin]. Parlaman üzvü Cavad bəy Məlik-Yeqanov tərəfindən Parlaman sədri namına verilmiş müxtirəsi [xatırlatma qeydi] məzmunu ilə bərabər yenə işbu müdirə yazılmışdır ki, qaçqınlara müavinət [yardım] üçün bilətəvəqqüf [dərhal] binagüzarlıqda bulunsun.

BƏLƏDIYYƏ MƏCLİSİNDƏ

Kanuni-əvvəl [dekabrın] 30-da Bələdiyyə Məclisinin adi iclası iniqad etmişdir [baş tutmuşdur].

Bələdiyyə rəisi İlyuşkin, Müvəqqəti Hökumət qanunu mövcubincə [qanununa əsasən] bələdiyyə əzasının [üzvlərinin] vaxtı qurtardığını elam edərək [bildirərək], bunun buraxılmalı və yaxud sabiq qayda üzrə, dörd sənə fəaliyyətdə buluna biləcəyini qəbul etmək barəsində verilmiş Bələdiyyə İdarəsi istizahını [sorgusunu] oxuyur. Bələdiyyə İdarəsi bunu hüquqşünaslardan mürəkkəb [ibarət] bir komisyona verməyi təklif edir.

Perçixin Məclisə məlumat verir ki, bu barədə Daxiliyyə naziri müavinini ilə müsahibədə bulunmuşdur. Müavin cənabları demişdir ki, Gəncə qubernatoru və Bələdiyyə Məclisi bu barədə çoxdan istizah vermişlərdir. Fəqət, Nəzarətdə [Nazirlikdə] bir layihə hazırlanmışdır ki,

şimdiki Bələdiyyə Məclisi əzasını bir il də təsdiq etsin. İşbu qanuna görə, bütün Azərbaycan bələdiyyə məclisləri böylə etməlidirlər.

Bu barədə heç kəs söz söyləmək istəmədiyindən sonra səsə qoyulur və qət edilir məsələ Bələdiyyə Məclisi hüquqşöbəsinə verilsin. İşbu şöbə, bütün hüquqşünaslarla bərabər məsələni həll edib, Bələdiyyə Məclisinə pişnihad [təqdim] edəcəkdir.

Yeni müsri xəstəxana [yoluxucu xəstəliklər xəstəxanası] açmaq barəsində doktor Şərifov cənabları məruzə oxuyur. Məclis qət edir ki, Hökumətə müraciətən 2.200.000 borc pul istənilsin ki, xəstəxana təmiri [tikilməsi] mümkün olsun.

Mənzil komiyonu barəsində Bələdiyyə rəisi İlyuşkin məlumat verir. Məclis qət edir ki, işbu məsələni də İntixab [seçki] komiyonuna mühəvvəl edib [tapşırıb], Maliyyə komiyonu ilə bərabər həll etmək tapşırılsın.

Qənd və çay təqsimi [paylanılması] barəsində Smirnov məlumat verir. Qənd və çay təqsimi şəhər tərəfindən Mərkəzi Ev Komitəsinə mühəvvəl edilmişdi [tapşırılmışdı]. Böyləliklə, Mərkəzi Ev Komitəsinə 156.000 rubləlik mal ilə iki faiz də malın çıxması üçün verilmişdi. Məruzədən böylə məlum olur ki, qənd və çay, ümumən girvənkəsi 91 qəpiyə şəhərə tamam olmuşdur. Özləri isə bu ərzağı payladıqda 17 yarım qəpik xərclə tamam olur. Bir çox əza [üzv] göstərmişdir ki, xalq miyanında [arasında] bu ərzağı təqsim etdikdə, qiyməti-müəyyənədən ziyadə [təyin edilmiş qiymətdən artıq] satılmışdır. Leontiyeviç deyir ki, müqəs-

sirlər tapılmışdır, onlara cəza veriləcəkdir.

Yetimlər üçün maaş artırılması barəsində Şərifov məruzə oxuyur. Məclis qət edir ki, darüleytamdakı [yetimxanadakı] yetimlər üçün kafi [yetəri] qərdə pul buraxılsın.

DEMOKRATLAR MÜŞAVİRƏSİNDƏ

Dekabrın 30-da “Fəhlə klubu” binasında demokratlar müşavirəsinin iclası olmuşdur. İclasda 23 nəfər üzv iştirak etmişdir.

Müşavirə sədri Yevanqulov tətillə münasibəti ilə iqdamatı [təşəbbüsləri] və general Tomson ilə müzakirətdə bulunması haqqında bəyanat vermişdir. Sonra Beynəlfirəq [partiyalar arası] komissiyası məsələsi müzakirə edilir. Bu barədə firqələrin qətnaməsi oxunur. Bu qətnamələr oxunduqca müşavirə sədri firqələr tərəfindən verilən təşhihləri [düzəlişləri] qeyd edir. Firqələrin ixtilafı-rəyi [fikir ayrılığı] “vahid Rusiya məsələsi” haqqında söylənən söz olmuşdur. Azərbaycan-türk firqələri bu sözü qəbul etmədiklərinə görə saziş hüsulə gəlməmişdir [əldə olunmamışdır]. Bir qədər mübadiləyi-əfkardan [fikir mübadiləsindən] sonra qətnamələrin dübarə [yenidən] firqə komitələri tərəfindən müzakirə edilməsi təklifi qəbul olunur.

Sonra “Daşnaksutyun” firqəsinin müəvvəci-əfkarı olan [fikirlərini yayan] “Vper-yod” qəzetəsində və bir para başqa qəzetələrdə qaragüruhlara məxsus qətl-qarətə dəvət edici və demokratiyanın [xalqın] birləşməsinə mane olan mə-

qalələr haqqında müzakirə başlanmışdır. Bu barədə “Azərbaycan” qəzetəsi müdiri Şəfi bəy Rüstəmbəyli ilə “İskra” qəzetəsi müdiri Roxlin arasında mübahisə çıxmışdır. Demokratlar müşavirəsi yuxarıda söylənən ruhda məqalələr dərc edən mətbuat əleyhinə protesto etmək nöqtəyi-nəzərini qəbul edir. Bu münasibətlə Delitsin tərəfindən təklif edilən aşağıdakı qətnamə qəbul olunur:

“Milli məsələdə «Vper-yod» qəzetəsinin məqalələri haqqındakı bəyanatı dinləyərək, demokratlar müşavirəsi, bu və bu kimi çıxışları müfəssəl surətdə müzakirə və tənqiddən vaz keçərək təkidlə xahiş edir ki, gələcəkdə milli məsələləri qəzetələrdə müzakirə və təhlil etdikdə, ehtirasatı-millini [milli ehtirasları] alışıdıran və demokratiyanın birgə işləyərək Zaqaqaziyada siyasi-milliy etilaf [uzlaşma] hüsulə üçün ümumi program əmələ gətirilməsinə mane olan ədavət və təcavüzkarənə çıxışların önü alınsın və bu ruhda yazılar yazılmasın.”

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Azərbaycan İctimaiyyuni-inqilabiyun [Sosialist-inqilabçılar] firqəsinin iclası

* Cümə gününə kanuni-saninin [yanvarın] 3-də, saat 4 tamamda Persidski küçədə 93 nömrəli evdə İctimaiyyuni-inqilabiyun firqəsinin bürosunda firqənin ümumi iclası vəqə olacaqdır [baş tutacaqdır].

* Bələdiyyə İdarəsi, Daxiliyyə Nəzarətinə müraciətən rica etmişdir, dairə müfəttişlikləri (polis) məxaricatını [xərclərini] şəhər üzərindən götürmək barə-

sində lazımı binagüzarlıqda bulunulsun [addımlar atılsın]. Zira, dairə müfəttişlikləri üçün ev tutmaq və təmir etmək işləri şəhər kassası üçün ağırdır.

* Maliyyə Nəzarəti dəftərxanası müdiri Voyeykovun dövləti xidmətdə olanlara maaş vermək barəsindəki məruzəsinə məbni [əsasən] Hökumət qət etmişdir ki, günü-gündən artan bahalıqı nəzərə alaraq bütün dövlət xidmətində olanlara bərvəchi-ati [aşığıdakı şəkildə] maaş verilsin: 600 rubləyədək olanlara 1 ayın məvacibini, 600-dən 2100-ədək alanlara $\frac{3}{4}$ hissəsini, 2100-dən artıq alanlara yarım ayın məvacibi verilsin.

Vaporlar vürudu [Gəmilərin gəlişi]

* Kanuni-əvvəlın [yanvarın] 30-da Ənzəlindən “Oryol” nam vapor varid olub [gəlib], 418 nəfər sərnəşin gətirmişdir.

* Həman gün Ənzəlindən “Kette” nam vapor 30 sərnəşin ilə Bakıya varid olmuşdur.

Mal gətirilməsi

* Kanuni-əvvəlın [yanvarın] 30-unda Ənzəlindən gəlmiş “Oryol” vaporunda 116 cəbə [yeşik] portağal, “Kette” vaporunda 8 min cəbə səbzə [tərəvəz] gətirilmişdir.

* Ərzaq Nəzarətinin statistika məlumatına görə, kanuni-əvvəlın 30-u üçün Bakıya 3 min 21 put buğda, 1060 put un gətirilmişdir.

Hadisat

* Kanuni-əvvəlın [yanvarın] 29-da, gündüz saat iki radələrində, gömrükxana mülkündə, mətbəxdəki ehtiyatsızlıqdan naşi [ehtiyatsızlıq səbəbindən]

yanğın əmələ gəlmişdir. Yanğın vaxtında söndürülmüşsə də, evin bir tərəfi yandıdır.

* Kanuni-əvvəlın 18-də İçərişəhərdə, Minarə soqaqında [küçəsində] Hacı Əbdülbaqi Şabanov öz oğlu Hacıağa ilə keçdiyi vaxt iki nəfər cani onları daşla vurub əllərində olan 138 min 525 rubləni alıb qaçmışlar. Bunların səslərinə çıxan qonşular caniləri tanımışlar. Səhəri polis tədabiri [tədbirləri] sayəsində Bakı mövqifi [stansiyası] jandarmı Məhəmmədhanifə Hacıağa oğlu və Hüseyn Abbas oğlu dərdəst edilmişdir [tutulmuşdur]. Şahidlər bunların cani olduqlarını bildirmişlər. Məhəmmədhanifə 1914-cü sənədə sui-qəsd etdiyi üçün təhərri [axtarış] polisində qeyd edilmişdir. Canilər birinci dairə müstəntiqinə verilmişlər. Pullar tapılmamışdır.

Bez

Necə ki məlumdur; Bakıda manufaktura [manufaktura, toxuculuq sənayesi məmulatı] işi, bu halda hamı zəruri şeylərdən ən mühümü və vacibi hesab olunur. Çünki kənardan Bakıya heç bir arşın da manufaktura gəlmədiyi halda, bəzi ərzaq idarələrinin skladlarında sabbqlərdən qalmış manufakturlar da nədənsə əhaliyə paylanmayıb, anbarlarda qalır. Bu səbəbdən də əhali manufaktura cəhətindən çox müşkülata düşər olub, gözünü ancaq Tağiyevin fabrikasından çıxan manufaktura malına dikmişdir.

Tağiyevin manufakturu əldən-ələ keçib alış-verişçilər arasında ehtikara [möhtəkiriyyə] səbəb olmamaq üçün və bir də mal Bakıdan və ya ki, Azərbaycandan kənar yerə daşınmamaq üçün Sə-

naət və Ticarət Nəzarəti [Sənaye və Ticarət Nazirliyi] bu fabrikanı öz kontrolu altına alıbdır ki, fabrikanın bütün mallarını qayda ilə tamam əhaliyə paylasın. Buna görə də qərar veriləndir ki, Bakı şəhəri əhalisinə mövcud ev komitələri vasitəsilə və kəndlərdə də “upolnomoçenni” [səlahiyyətli] vəkillər vasitəsilə paylansın. Bu qayda ilə bir neçə həftə manufaktur paylandıqdan sonra, anlaşılmış ki, fabrikadan alınan manufakturun əksəri bazardakı alış-verişçilərin əllərinə keçib, genə də şiddətli ehtikar başlanmışdır. Bu iş hamıdan artıq Ərzaq Nəzarətinin nəzərini cəlb edib, burada kəndlərə camaat üçün göndərilən bezlərin əksərən bazarda satılmasını Nəzarət kəşf [aşkar] etmişdir.

Hələlikdə ittiqaz edilmiş [görülmüş] tədbirlər nəticəsində bir neçə kəndin vəkillərinin bez satması mühəqqəq olunub [təsdiqlənib], müqəssirlər təhti-məsuliyyətdə [məsuliyyət altına] çəkilmişlər və bəzən satılan bezlərin tayları zəbt edilmişdir.

Eşitdiyimizə görə, Nəzarət qərar qoymuş ki, fabrikaya zakaz verilən bir neçə partiya bez və köynək-tuman ağı hazırlanandan sonra hasil olan bez və sair malları şəhər əhalisinə də paylasınlar. Bu barədə “Sentrodom” da lazım olan sərəncamda bulunubdur.

AZƏRBAYCANDA

Gəncədən bizə yazırlar

Gəncədə üç il idi ki, qış, kəndindən qışa yaraşır bir əsər göstərməyirdi. Nə qış dimdiyi qarı düşürdü, nə də seli suya

qatan yağmurunu yağırı. Bu 1918-ci ilin qışı isə biz gəncəliyə kəndini göstərməyə başlayır. Noyabrdan bəri həftə başı yağmurları yağmağa başlamış, qış dimdiyi qarı da mövlud günündən bəri əhalini kəndi evlərinə soxub, odun və kömür qayğısına düşməyi məcbur edir.

Yandırılan şeylər isə odun olsun, kömür olsun, hər bir şey kimi, Avropa müharibəsinin bərəkətindən, bazarı çox rəvac olur. Növbə ilə yağan yağmur və qış dimdiyi düşən qar, küçələri keçilməz bir hala qoymuş, bunun nəticəsi olaraq faytonçular birə iki qazanır, çəkməsilənlər isə mayadan yeyir.

Qan qardaşlarımız türklər burada olduqda, şəhərdə və küçələrdə gediş-gəliş çox olaraq, şəhər hərbi mövqeyə bənzəyirdi. Lakin bunlar getdikdən sonra tərpaniş və avtomobillərin şəhəri hərəkətə gətirdiyi vaxtlar keçdi. Şəhər sükunət halı göstərir.

Bu yaxınlarda Gəncədə “Müəllimlər ittifaqı” qurularaq işə başlayacaqdır. Bu dərnəyin yaxın məqsədlərindən biri də keçmişlərdə Gəncədə olan cəmiyyətləri diriltməkdir.

Bundan əlavə, ermənilər türk müəllimlərinə böylə bir təklifdə bulunmuşlar ki, erməni və türk müəllimləri bir ittifaq təşkil edərək bir yerdə işləmələri üçün çalışılsın. Məqsəd, erməni və türk xalqını mədəniyyətə birləşdirib aralarından, şimdiki [ki] kimi hökm sürən mənhus düşmənçiliyi qaldırmaqdır.

Qənbər oğlu

Andranik haqqında Camalyan

Ermənistan Hökumətinin Gürcüs-

tandakı siyasi nümayəndəsi Camalyan 1918 sənənin 17 avqustunda 401 nömrəli Azərbaycan Cümhuriyyəti nümayəndəsinə verdiyi əlaqənin [məlumatın] surəti: Avqustun 15-i 1918 sənədə 461 nömrə ilə tərəfinizdən aldığım və hökumətimə irsal etdiyim [göndərdiyim] general Andranikin Azərbaycan hüduduna soxulması münasibətilə öz tərəfimdən məlum edirəm ki, Andranik və onun komandasındaki qoşun qitəati [hissələri] Ermənistan Hökumətini tanımaq istəmədiyindən sonra erməni korpusuna verilən əmr mövcubincə [əmrə əsasən] erməni qoşunları siyahısından çıxarılmışdır. Böyləliklə, Andranik və onun qoşunları, erməni milli qoşunları və Ermənistan Hökuməti ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Binaənileyh [ona görə], Ermənistan Hökuməti Andranikin xudsəranə [özbaşına] fəaliyyətlərindən dolayı cavabdəhəndə [cavabdeh] olmayacaqdır.

*Gürcüstan Hökuməti nəzdindəki
Ermənistan işləri müvəkkili:
Camalyan*

**Yeni güşad edilmiş [açılmış]
Dardanel lokantası**

Hər gün təmiz və ləziz yeməklər hazırdır. Təbaxətdə [aşbazlıqda] fönqələdə ixtisas kəsb etmiş [qazanmış] olan aşçımızın təhtinəzarətində [nəzarəti altında] hər dürlü Asiya və Avropa yeməkləri mövcud bulunur. Lokantada piano və skripkaçılar tərəfindən əhviyyəyi-lətifə tərənnümsəz olmaqdadır [lətif havalər çalınmaqdadır]. Qiymətlərin fiatı əhvəndir [aşağıdır, ucuzdur]. Vorontsovski caddədə, Parapet qarşısında. Telefon nömrə 59-40. Müdir: Balabəy Xəlilbəyli.

Kanyak, çaxır butilkaları alıram
Səhmdarlar cəmiyyəti Qummel Qardaşları. Mariinski küçədə nömrə 5-15.
Telefon 3-45

2622 2-1

**Doktor
Doktor Samuil İzrailoviç
Kopelioviç**

Daxili və əsəbi mərəzə mübtəla olanları hər gün axşam saat 5-dən 8-ə kimi qəbul edir. “914” dəvasını [dərmanını] istemal edir [işlədir]. Voronsovski caddədə nömrə 17, ikinci mərtəbə. Telefon 50-82 və 93.

282

**Qoldqor-Fradkinin
Diş müalicəxanası**

Dərya kənarında Başenni küçədə Ramazanovun 10 nömrəli evində qəbul edir hər gün saat 9-dan 2-yə kimi və 4-dən 7-yə kimi.

2607

**Həkimlərin xüsusi
gecə və gündüz növbələri**

Ünvan: Bolşoy Moskva mehmanxanası, Qoqolevski və Torqovı küçələrin küncündə.

Telefon nömrələri 7-96 və 49-81. Naxoşların evinə gedirlər.

Doktor Musa bəy Rəfiyev

Daxili əmrəza [xəstəliklərə] düçar olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır.

Səhər saat 9-11-ə kimi

Axşam saat 5-7-yə kimi.

Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.

b-37

Mama M. K. Şerman

Qəbul edir: mamalıq, ovmaq (massaj) və iynə vurmaq işləri. Həmçinin xəstələrə qul-

luq etmək işində də təcrübəsi vardır.

Ünvanı: Kolyubakinski küçədə Parapetin qabağında Dildarovun 26 nömrəli evində 2-nci mərtəbədə.

Telefon 24-62

Türk təqvimi

Yeni və əski üsul ilə türk təqvimi

Yaxın günlərdə Hökumət mətbəəsi rusca və türkcə yeni və əski üsullar ilə nəfis divar təqvimləri buraxacaqdır. Qiyməti münasib olacaqdır.

Müraciət üçün adres: Birjavaya küçədə Skobelevin evində Hökumət mətbəəsində və ya Parapetdə “Azərbaycan” qəzetəsi mətbəəsində.

b-38 10-1

Müdir və baş mühərrir:
Ceyhun bəy Hacıbəyli

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Teleqraf xəbərləri:

Amerika donanmasının artırılması

səh. 21. “Bəhriyyə İşləri katibi...”: söhbət Hərbi-Dəniz Donanması nazirindən gedir.

Gürcü-erməni müharibəsi:

Şüləverin alınması

səh. 26. “Azərbaycan Hökuməti nəzdində olan Gürcüstan siyasi nümayəndəsi...”: Nikolay İotamoviç Kartsivadze nəzərdə tutulur.

Qəzetələrdən

səh. 27. “...kral Qustavın taxtından əl çəkməsi...”: söhbət, 1907-1950-ci illərdə İsveç kralı olan V Qustavdan gedir.

“Libava”: Latviyanın cənub-qərbində, indiki Liepaya şəhəri nəzərdə tutulur.

“O. N.”: “Odesskiye novosti” qəzeti nəzərdə tutulur.

“...Xerson quberniya komissarı Lutsenko...”: qəzetdə “Luçenko” kimi getmişdir; İvan Mitrofanoviç Lutsenko nəzərdə tutulur.

Dağistanlılar Cümhuriyyətində

səh. 29. “...mütənasib əsasla...”, “...mütənasib bir surətdə...”: rəsmi və ictimai idarələrin işində iştirak edərkən, eləcə də hərbi çağırış əsnasında əhəlinin sayına mütənasib hərəkət etmək prinsipi nəzərdə tutulur.

Bakı neft ticarəti və onun müxtəsərcə tarixi

səh. 31. “Fəziləti-axund məlum şüdl!”, “Axundun fəziləti məlum oldu!”

səh. 32. “...Haramı dağından...”: qəzetdə “Aramı dağından” kimi getmişdir; Hacıqabulla Şamaxı arasında, Udullu kəndi yaxınlığında yer alan dağı nəzərdə tutulur.

“Abi-dər-kuzeyi-ma təşnə-ləban mi gərdanim.”: “Su bizim kuzəmidədir, özümüz dodağı qurumuş halda gəzirik.”

səh. 33. “...ki həтта Zaqafqaz dəmiryolu amerikalı “Pirson”dan 50 min put neft Meksika vilayətindən gətirməyə məcbur olduğı halda...”: Söhbət, birtaniyalı neft sənayeçisi Uitman Pirsonun Meksika körfəzindən neft daşıyan “İql Oyl ənd Şippinq Kompani” şirkətindən gedir.

Nəzarətlərdə

səh. 33. “...işbu 240 kişinin...”: “240” yerinə qəzetdə səhvən “140” getmişdir.

“Ola bilər ki, müxabirə olmaması üzündən oradan suyun buraxılması idarə edilməsin...”: Nasoslu stansiyasında, Şollar suyunu Bakıya ötürmək üçün nasoslar quraşdırılmışdı, stansiyanın adı da buradan gəlirdi.

Bələdiyyə Məclisində

səh. 34. “Müvəqqəti Hökumət”: Rusiyada 2 mart – 25 oktyabr (yeni təqvimlə 15 mart – 7 noyabr) 1917-ci il tarixlərində iş başında olan hökumət nəzərdə tutulur.

Bakı xəbərləri

səh. 36. “...600-dən 2100-ədək alanlara 3/4 hissəsini, 2100-dən artıq alanlara...”: Qəzetdə səhv getmişdir, belə olmalıdır: “...600-dən 1200-ədək alanlara 2/3 hissəsini, 1200-dən artıq alanlara...”